

Clever Creatures

Розумні істоти

Anne Rooney
Енн Руні

Badger Publishing Limited
Oldmedow Road,
Hardwick Industrial Estate,
King's Lynn PE30 4JJ
Telephone: 01553 816 083
www.badgerlearning.co.uk

2 4 6 8 10 9 7 5 3 1

Clever Creatures ISBN 978-1-78837-722-5

Text © Anne Rooney 2015
Complete work © Badger Publishing Limited 2015
This new edition © Badger Publishing Limited 2022

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in any form or by any means mechanical, electronic, recording or otherwise without the prior permission of the publisher.

The right of Anne Rooney to be identified as author of this work has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Editor: Claire Morgan
Translation: Yana Surkova
Design: Sarah Burfitt
Cover design: Shaun Page

Photos: Cover Image: arul_nkh/Shutterstock
Pages 6–7: © Relaximages/Alamy
Pages 8–9: © blickwinkel/Alamy
Pages 10–11: RedWineDrinker/Shutterstock
Pages 10–11: © Arterra Picture Library/Alamy
Pages 12–13: jbutcher/Shutterstock
Pages 14–15: Platoo Photography/Shutterstock
Pages 14–15: nirapai boonpheng/Shutterstock
Pages 16–17: Stastny_Pavel/Shutterstock
Pages 16–17: Asjan/Shutterstock
Pages 18–19: Vishnevskiy Vasily/Shutterstock
Pages 18–19: imageBROKER.com/Shutterstock
Pages 20–21: Sallye/Shutterstock
Pages 20–21: zaferkizilkaya/Shutterstock
Pages 22–23: Andrea Izzotti/Shutterstock
Pages 22–23: © WENN Ltd/Alamy
Pages 24–25: Mila Zen/Shutterstock
Pages 24–25: Four Oaks/Shutterstock
Pages 26–27: © D. Hurst/Alamy
Pages 28–29: © dpa picture alliance/Alamy
Pages 28–29: © dpa picture alliance/Alamy
Pages 30–31: arul_nkh/Shutterstock
Pages 30–31: redpip1984/Shutterstock
Pages 32–33: andamanec/Shutterstock

Attempts to contact all copyright holders have been made. If any omitted would care to contact Badger Learning, we will be happy to make appropriate arrangements.

Clever Creatures

Розумні Істоти

Contents

Зміст

Common vocabulary

Загальна лексика

1. All together now

1. Зараз всі разом

2. Master builders

2. Майстри-будівельники

3. Looking after baby

3. Догляд за дитиною

4. Super smart

4. Найрозумніші

5. Problem solving

5. Вирішення проблем

Common vocabulary

human

animal

clever

always

safe

rain

food

home

family

mother

play

learn

water

door

talk

Загальна лексика

людина

тварина

розумний

завжди

безпечний

дощ

їжа

будинок

сім'я

мати

грати

вчитися

вода

двері

розмовляти

Humans are the most successful animals on the planet.

There are reasons for this:

- Our hands are free because we walk on our back legs.
- We have thumbs, which make our hands more useful than paws.

But humans aren't the only clever ones! There are lots of creatures that can do amazing things.

Люди – найуспішніші тварини на планеті.

Цьому є пояснення:

- Наші руки вільні, тому що ми ходимо на задніх ногах.
- У нас є великі пальці, що робить наші руки кориснішими за лапи.

Але не тільки люди розумні! Є багато інших істот, які можуть робити дивовижні речі.

1. All Together Now

It's always smart to work with others to tackle a hard task. Even some tiny animals know that.

Smart ants

One type of ant makes themselves into a chain to carry large items, such as dead millipedes.

Some types of ants work together to carry away really big creatures such as birds, bats or even snakes.

If flood waters reach a fire ants' nest they have a really clever trick. The ants use their legs and jaws to hook on to each other to form themselves into a living raft.

The raft is flat and floats on water so the ants can load their eggs and young onto the raft to keep them safe.

It only works because every ant does its job.

1. Зараз всі разом

Завжди розумно співпрацювати з іншими, щоб вирішити важке завдання. Навіть деякі крихітні тварини це знають.

Розумні мурахи

Один з видів мурах вишиковується в ланцюжок, щоб переносити великі предмети, наприклад, мертвих багатоніжок.

Деякі види мурах об'єднуються, щоб переносити дійсно великих істот, таких як птахи, кажани або навіть змії.

Якщо паводкові води досягають гнізда вогняних мурах, вони виконують дійсно хитрий трюк. Мурахи за допомогою своїх лапок і щелеп чіпляються один за одного та утворюють живий пліт.

Пліт плоский і плаває на воді, тому мурахи можуть завантажувати туди свої яйця і дитинчат для їх безпеки.

Це працює лише тому, що кожна мураха виконує свою роботу.

Making rain

Seagulls usually eat fish when they are by the sea, but many seagulls don't live beside the sea. How can they find food?

Some have a really clever trick! They land on a field and all stamp their feet at the same time.

The worms that live underground think it's raining. They come to the surface, and the seagulls gobble them up.

Ring of bubbles

Whales have a clever trick to catch food. A group of up to 12 whales circles a shoal of fish.

They blow a ring of bubbles that the fish won't swim through. Some whales blow bubbles, and other whales keep the fish together.

Then the whales close in, making the ring smaller and smaller.

At last, they storm the ring and feast on the fish.

Sperm whales have the largest brain of any creature, at 7.8 kilograms.

Люзія дощу

Зазвичай чайки їдять рибу, коли знаходяться біля моря, але багато чайок не живуть біля моря. Як вони шукають собі їжу?

Вони володіють дійсно хитрим трюком! Приземляючись на поле, вони починають одночасно тупати лапками.

Черв'яки, які живуть під землею, думають, що йде дощ. Вони виповзають на поверхню, і чайки їх з'їдають.

Кільце бульбашок

У китів також є хитрий трюк, щоб ловити собі їжу. Група з 12 китів кружляє навколо косяка риби.

Вони створюють кільце бульбашок, через яке риба не може пропливти. Поки одні кити пускають бульбашки, інші тримають рибу.

Потім кити змикають кільце, роблячи його все меншим.

В кінці вони штурмують кільце і ласують рибою.

У кашалотів найбільший мозок серед усіх істот - 7,8 кілограмів.

2. Master Builders

Humans live in all types of homes:

- igloos
- tents
- log cabins
- brick houses

Animals live in all types of homes, too. Some are cleverly built and some are rather odd.

Moving in

Most animals have to make their own homes, but some are lazier — or smarter!

The hermit crab lives in a seashell left behind by another animal. The front of the hermit crab is like any other crab. It has a hard shell and strong pincers. However, the back end is different to other crabs because it is soft and unprotected.

As the crab grows, it has to find a bigger shell. When it finds one, it moves quickly out of its old shell and into the new one.

There is a hermit crab in Legoland, England, that lives in a shell made of Lego.

2. Майстри-будівельники

Люди живуть у різних типах будинків:

- іглу
- намети
- дерев'яні
- цегляні

Тварини теж живуть у різних типах будинків. Деякі з них майстерно збудовані, а інші - досить дивні.

Переїзд

Більшості тварин доводиться будувати власні будинки, але деякі з них лінивіші або розумніші!

Рак-самітник живе в морській мушлі, яку залишила інша тварина. Своєю передньою частиною рак-самітник схожий на інших раків. У нього твердий панцир і міцні клішні. Однак задня частина не така як у інших раків - вона м'яка і незахищена.

Коли рак росте, йому доводиться шукати більшу мушлю. Знайшовши її, він швидко переміщується зі своєї старої мушлі в нову.

У Леголенді, що розташований в Англії, є рак-самітник, який живе в раковині з конструктора Lego.

Nice nests

Most birds make nests but some nest-builders are very clever.

Male weaver birds make nests from leaf fibres or grass. They weave the fibres into strange and beautiful shapes to form unusual homes.

Some types of weaver birds work together to build large nests. There are several apartments inside for different bird families.

Гарні гнізда

Більшість птахів в'ють гнізда, але деякі з них дуже розумні.

Самці ткачів в'ють гнізда з волокон листя або трави. Вони сплітають волокна в дивні й гарні форми, створюючи незвичайні будинки.

Деякі види ткачів працюють разом, щоб збудувати великі гнізда. Всередині яких є кілька кімнат для різних сімейств птахів.

Nastier nests

The swiftlet doesn't go to the trouble of finding leaves or sticks. Over 35 days, it spits out sticky goo that hardens into strings.

It builds up a nest, shaped like a cup, from its own spit. Would you want to sleep in a bed made from dried spit?

In China, people make soup from these spit nests — it's very expensive!

Найгірші гнізда

Стриж не обтяжує себе пошуком листя або палиць. Протягом 35 днів він виділяє липкий слиз, який твердне і перетворюється у волокна.

Стриж будує гніздо у формі чашки з власного слизу. А ви б хотіли спати в ліжку з висушеного слизу?

Китайці готують суп з таких гнізд – це коштує дуже дорого!

Towering termites

Termites are insects a bit like ants. They live in huge families. The termites work together to build a mound. The mound has different rooms inside.

It even has tunnels to bring cool air from outside into the mound. Termites build their mounds facing north-south to make the most of the wind.

A mound can be three metres tall and hold two to three million termites.

Paper homes

Not everybody likes wasps, but a wasp nest is a beautiful thing.

Wasps make their nests by chewing up wood or plant fibre to make paper.

The outside of the nest is a ball made from swirls of paper. Inside the nest are the six-sided cells where the queen wasp lays her eggs.

Високі гнізда термітів

Терміти - це комахи, що трохи схожі на мурах. Вони живуть величезними сім'ями. Терміти разом будують термітники, всередині яких є різні кімнати.

Вони навіть мають тунелі для подачі холодного повітря зовні. Терміти будують свої термітники з півночі на південь, щоб максимально використовувати вітер.

Такий термітник може бути три метри заввишки і вміщати від двох до трьох мільйонів термітів.

Паперові будинки

Не всім подобаються оси, але осині гнізда дуже гарні.

Оси будують свої гнізда з паперу, який добувають, жуучи деревину або рослинні волокна.

Зовні гніздо являє собою кульку, зроблену з завитків паперу. Всередині гнізда знаходяться шестигранні соти, куди оса-матка відкладає яйця.

3. Looking After Baby

It's hard work looking after a baby. Some animals make it easier by sharing the work. Others cheat.

Lazy parents

The cuckoo mother lays her eggs in nests that belong to other birds.

First, she pushes out one of the other bird's eggs and lays her own egg in its place. The other mother bird thinks that the cuckoo egg is one of her own.

The cuckoo chick hatches first, and often pushes the other eggs out of the nest.

One type of cuckoo lays her eggs in a reed warbler's nest. The baby cuckoo makes a noise like a whole nest of warbler chicks.

The warbler parents work hard bringing it food.

The cuckoo grows huge but the warblers keep feeding it. They are so busy that they don't have time to lay more eggs.

3. Догляд за дитиною

Догляд за дитиною - це нелегка робота. Деякі тварини полегшують собі завдання, розділяючи її. А інші обманюють.

Ліниві батьки

Зозуля-мати відкладає свої яйця в гніздах інших птахів.

Спочатку вона виштовхує одне з яєць іншого пташки та відкладає на його місці власне яйце. Ця мати-пташка думатиме, що зозулине яйце – її власне.

Пташеня зозулі вилуплюється першим і виштовхує інші яйця з гнізда.

Один вид зозуль відкладає яйця в гніздо очеретянки. Одне зозуленя створює шуму як ціле гніздо пташенят очеретянки.

Очеретянки-батьки старанно працюють, приносячи йому їжу.

Зозуленя виростає, але очеретянки продовжують його годувати. Вони настільки зайняті, що не встигають відкласти більше власних яєць.

Fighting back

The Australian fairy wren fights back against the cuckoos. The mother bird sings to the eggs, teaching the babies inside a password.

When they hatch, the wren chicks sing the password and she feeds them. The cuckoo chick doesn't learn the password, so it doesn't get any food.

Відсіч

Австралійський кропивник дає відсіч зозулям. Мати-пташка співає яйцям, навчаючи немовлят пароллю.

Коли пташенята кропивника вилуплюються, вони співають цей пароль, і мати їх годують. Пташеня зозулі не знає пароль, тому не отримує їжі.

Don't eat your babies!

Some fish carry their eggs and even their babies in their mouths. This is called 'mouth brooding'.

The adult fish can't eat while it is waiting for the eggs to hatch.

After they have hatched, the babies swim freely but return to their parent's mouth if there is any danger.

Не їжте своїх дітей!

Деякі риби виношують ікру і навіть своїх дитинчат в роті. Це називається «виношування ікри в роті».

Доросла риба не може їсти, поки чекає на вилуплення ікринок.

Після вилуплення дитинчата вільно плавають, але повертаються до рота своїх батьків, якщо трапляється якась небезпека.

The cuckoo catfish eats the eggs of a mouth-brooding fish, and lays its own eggs for the fish to look after.

Сом-зозуля поїдає ікру риби, яка виношує її в роті, і відкладає власні яйця, щоб риба доглядала за ними.

4. Super Smart

One of the reasons humans have been so successful is that we use tools, but other animals make and use tools too.

Smart in the sea

You might not expect octopuses to be really clever, but they are.

Octopuses don't have a shell. Their soft bodies are easy for other animals to eat so octopuses have to work hard to stay safe.

An octopus sometimes collects coconut shells dropped in the sea by people. It piles them up, then climbs on top.

The octopus holds its tentacles straight like stilts. Then it walks along with the stack of coconut shells and puts them somewhere safe.

It uses the shells to hide itself from danger.

4. Найрозумніші

Однією з причин, чому люди досягли такого успіху, є те, що ми користуємося інструментами, але інші тварини також їх виготовляють і використовують.

Морський розумник

Можливо, ви не знали, але восьминоги дійсно розумні істоти.

У восьминогів немає панцира. Їх м'які тіла легко з'їдаються іншими тваринами, тому восьминогам доводиться багато працювати, щоб залишатися в безпеці.

Іноді восьминіг збирає кокосову шкаралупу, яку люди скидають в море. Він складає її до купи, а потім підіймається на вершину.

Восьминіг тримає свої щупальця прямо, як ходулі. Потім він йде разом зі стопкою кокосової шкаралупи та кладе її у безпечне місце.

Щоб сховатися від небезпеки, він використовує мушлі.

Clever dolphins

Octopuses aren't the only clever sea creatures.

Dolphins are super-smart. Some dolphins pick up sea sponges from the sea-bed and then use them to stir up sand, uncovering things to eat.

Dolphins can also communicate with each other, and recognise themselves in mirrors. They can play, learn tricks and even teach tricks to other dolphins.

A dolphin in the USA called Kelly was given a fish each time she picked up rubbish in her tank and gave it to a keeper.

She started to push each piece of rubbish under a stone and tear bits off. It meant she got a fish for every tiny scrap!

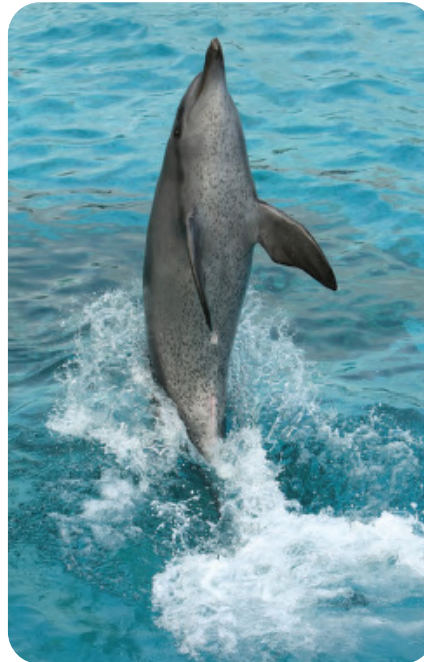

Розумні дельфіни

Восьминоги - не єдині розумні морські істоти.

Дельфіни дуже розумні. Деякі дельфіни збирають на дні морські губки, а потім використовують їх, щоб ворушити пісок і знаходити їжу.

Дельфіни також можуть спілкуватися один з одним і впізнавати себе в дзеркалі. Вони можуть грати, вивчати трюки та навіть навчати трюкам інших дельфінів.

Дельфіну Келлі з США давали рибу щоразу, коли вона збирала сміття у своєму акваріумі та віддавала його доглядачеві.

Вона почала заштовхувати сміття під камінь і відривати від нього шматочки. Таким чином, вона отримувала рибу за кожен крихітний шматочок!

Only whales, dolphins, elephants, apes and magpies can recognise themselves in a mirror.

Тільки кити, дельфіни, слони, мавпи та сороки можуть впізнати себе в дзеркалі.

Our closest animal relatives

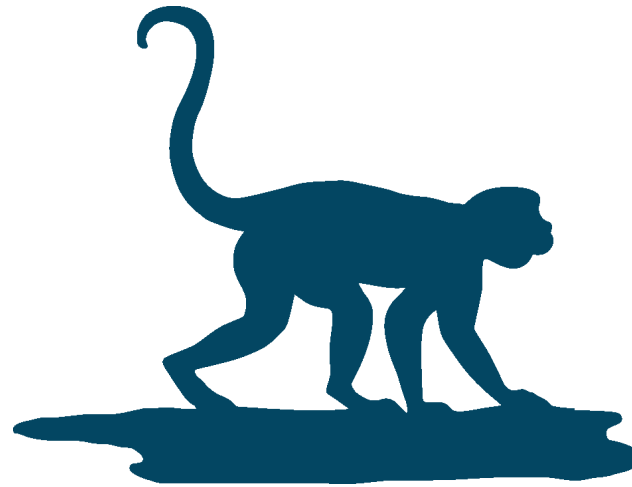
Gorillas and chimpanzees are primates, like humans. They are very clever, and often use tools.

- Gorillas use sticks to test how deep water is. They use tree-trunks as bridges if water is too deep to cross.
- Some monkeys strip the leaves from sticks and use the sticks to 'dip' for insects.
- Chimpanzees use sticks to break open beehives to reach honey.
- Chimpanzees make sponges from leaves and moss to soak up water, either to drink or to wash themselves.
- Some types of monkey use sharpened sticks to catch bush-babies or fish to eat.

Do you floss your teeth to clean them?

Macaque monkeys in Thailand pull hair from human visitors and use it to floss between their teeth.

They even show their babies how to do it.

Наші найближчі тварини-родичі

Горили й шимпанзе - такі ж примати, як і люди. Вони дуже розумні і часто використовують інструменти.

- Горили використовують палиці, щоб перевірити глибину води. Якщо занадто глибоко, вони використовують стовбури дерев у якості мостів, щоб перейти водоймище.
- Деякі мавпи знімають листя з палиць і використовують їх для вилову комах.
- Шимпанзе використовують палиці, щоб розбивати вулики і діставати мед.
- Шимпанзе виготовляють губки з листя і моху, щоб вбирати воду для пиття або вмивання.
- Деякі види мавп використовують загострені палиці, щоб ловити галаго або рибу.

Ви чистите зуби зубною ниткою?

Мавпи-макаки в Таїланді висмикують волосся у відвідувачів і використовують його для чищення зубів.

Вони навіть навчають цьому своїх дітей.

5. Problem Solving

Some animals are very good at solving problems.

Getting in and out

Crows are very clever birds. In Japan, crows have been seen dropping nuts onto the road and waiting for traffic to break the shells.

Super-smart crows drop the nuts at traffic lights. They wait for the traffic to break the nuts — and then they wait for the lights to change so that it's safe to pick up the pieces!

5. Вирішення проблем

Деякі тварини дуже добре вирішують проблеми.

Туди-сюди

Ворони дуже розумні птахи. В Японії були помічені ворони, які кидали горіхи на дорогу і чекали, поки машини розколюють їх.

Надрозумні ворони кидають горіхи поруч зі світлофорами. Вони слідкують за тим, коли машини розколюють горіхи, а потім чекають, коли зміниться сигнал світлофора, щоб можна було безпечно зібрати шматочки!

An octopus can open a jar by unscrewing the lid with its tentacles. It can even do this from the inside of the jar!

An octopus can also learn its way through a maze to get to food. It can recognise signs and remember which sign is on a door that hides food.

Восьминіг може відкрити банку, відкрутивши кришку щупальцями. Він може робити це навіть з внутрішньої сторони банки!

Восьминіг також може пройти через лабіринт, щоб знайти їжу. Він може розпізнавати знаки та запам'ятовувати, який знак знаходиться на дверях, за якими схована їжа.

Smarter than us?

Scientists tried an experiment with an orangutan.

They put a peanut at the bottom of a narrow glass tube. The orangutan couldn't reach it but worked out a clever plan. She filled her mouth with water, then spat it into the tube. The peanut floated to the top.

The scientists tried the same test with people, using a sweet at the bottom of the tube. No one thought to use water!

Розумніші за нас?

Вчені провели експеримент з орангутангом.

На дно вузької скляної трубки поклали арахіс. Орангутанг не зміг дотягнутися до нього, але придумав розумний план. Він набрав в рот води, потім виплюнув її в трубку. В результаті арахіс сплив нагору.

Вчені провели такий самий тест з людьми, поклавши цукерку на дно трубки. Ніхто і не подумав використати воду!

Crows do something similar. They will drop stones into water to make the water level rise until they can reach a floating treat.

Crows will also choose tools to reach treats.

One crow used three tools in a row:

- a short tool to reach a medium tool
- the medium tool to reach a long tool
- the long tool to hook a treat out of a tube

No other animal has been seen to use three tools in sequence.

Ворони роблять щось подібне. Вони кидають каміння у воду, щоб підняти рівень води, поки не зможуть дістатися до плаваючих ласощів.

Також ворони використовують інструменти, щоб дістати ласощі.

Одна ворона використовувала три інструменти поспіль:

- короткий інструмент, щоб дістати середній інструмент
- середній інструмент, щоб дістати довгий інструмент
- довгий інструмент, щоб витягнути ласощі з трубки

Жодна інша тварина не використовувала послідовно три інструменти.

All different

We often forget how smart animals can be because they can't talk to us, but they have many different gifts:

- working together
- learning about their surroundings
- communicating with each other
- making and using tools
- planning ahead

They show us that there are lots of different ways to be clever — whether you are a human or an animal.

Всі різні

Ми часто забуваємо, якими розумними можуть бути тварини, тому що вони не розмовляють з нами, але у них є багато інших обдарувань:

- спільна робота
- вивчення свого оточення
- спілкування між собою
- виготовлення та використання інструментів
- планування майбутнього

Вони показують нам, що є багато інших способів бути розумним — незалежно від того хто ви, людина чи тварина.

English-Ukrainian Dual Language Books

Translated by Yana Surkova, this six-book series puts a selection of fiction and non-fiction texts side by side in both English and Ukrainian. Their aim is to support language development.

Clever Creatures

Do you know which bird teaches its chicks a password?
 Or which animal goes fishing with a net made of bubbles?
 Or which creature can escape from a closed jar?
 Open this book and find out.

Англо-українські двомовні книги

Серія з шести книг, перекладених Яною Сурковою, являє собою добірку художніх і науково-популярних текстів англійською та українською мовами. Їхня мета - підтримати мовний розвиток.

Розумні істоти

Чи знаєте ви, яка пташка вчить своїх пташенят паролю?

Чи яка тварина відправляється на риболовлю з сіткою з бульбашок?

Чи яка істота може втекти із закритої банки?

Відкрийте цю книгу і дізнайтеся!